

УДК 336.711

Антипенко Надія Василівна

д.е.н., професор,

кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Мельничук Ольга Петрівна

здобувач вищої освіти,

Національний авіаційний університет (Київ)

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Анотація. У роботі розглянуто умови функціонування банківської системи України під час бойових дій. Проаналізовано основні підстави збитків банківського сектору та антикризові заходи Національного банку України.

Ключові слова: банківська система, банк, війна, Національний банк України, інфляція.

Результати ведення активних бойових дій під час війни негативно вплинули і продовжують впливати на економіку України, значною мірою зачепивши і банківську систему. Кризові умови, в яких доводилось працювати банківському сектору, вже розглядали у своїх роботах такі дослідники, як Л. Маринчак, О. Дзюблук, Ж. Довгань, В. Коваленко, А. Савчук, А. Олійник та інші. Проте реалії сьогодення не мають ніяких аналогій, на які б можна було посилалися. Тому виникає необхідність детальніше проаналізувати роботу банків, які під час дії воєнного стану намагаються максимально пристосуватись до непередбачуваного ризик-середовища та продовжують виконувати усі покладені на них функції.

Під час перших тижнів вторгнення люди щонайбільше старалися зняти готівку зі своїх поточних рахунків, оскільки кожен хотів врятувати власні заощадження. Згодом, коли минув перший місяць, банки далі продовжували виконувати свою роботу та надавати усі послуги на тих територіях, які були підконтрольними уряду України. Зрештою, населення переконалось, що зберігати кошти надійніше не вдома, а все ж таки в банку. І попри те, що відсоткова ставка не зберігала попередньої привабливості, гроші потроху почали повертатися до банків.

На захист «фінансового фронту» став Національний банк України. Регулятором була зроблена грандіозна робота, в результаті якої банківська система сформуvala надзвичайно великий запас міцності та залишилась ліквідною. Щоб підтримати банки та весь банківський сектор в період війни Національний банк запровадив певні дії: пом'якшення економічних нормативів; незастосування санкцій за порушення банками нормативів, строків подання статистичної звітності та лімітів відкритої валютної позиції; запровадження бланкових кредитів рефінансування та зміни методів роботи ризик-орієнтованої моделі [5].

Зазначимо, що у першому кварталі банки зазнали чималих збитків і це було очікувано. Як правило, основним джерелом отримання доходів банку є кредити, що видаються фізичним особам, підприємцям або бізнесу. Але з початком повномасштабного вторгнення першочерговим завданням для підприємців було врятувати власне життя та вивезти рідних на безпечну територію, а вже потім – вирішувати, як зберегти свої фінансові активи. Тому погашення зобов'язань за кредитами не виконувалось, і, як наслідок, банки зазнали значних втрат [6].

Незважаючи на війну, у кінцевому підсумку першого півріччя 2022 року банківський сектор продовжував бути операційно прибутковим. Шляхом скорочення витрат повільно почали відновлюватися основні складові частини операційного доходу банків. Однак, зважаючи на необхідність формувати резерви для покриття неминучих, через війну втрат, платоспроможні банки зазнали чистого збитку у розмірі 4,5 млрд. грн. вже у II-му кварталі та 4,6 млрд. грн. – з початку року [4].

До числа трьох найзбитковіших державних банків увійшли: «Ощадбанк», «Укргазбанк» та «Укрексімбанк». Місце найуспішнішого банку, як і до цього часу, посів «ПриватБанк», якому вдалося за перше півріччя досягнути прибутку в розмірі 6,2 млрд. грн. (див. рис. 1), що складає 63% чистого прибутку всіх прибуткових банків.

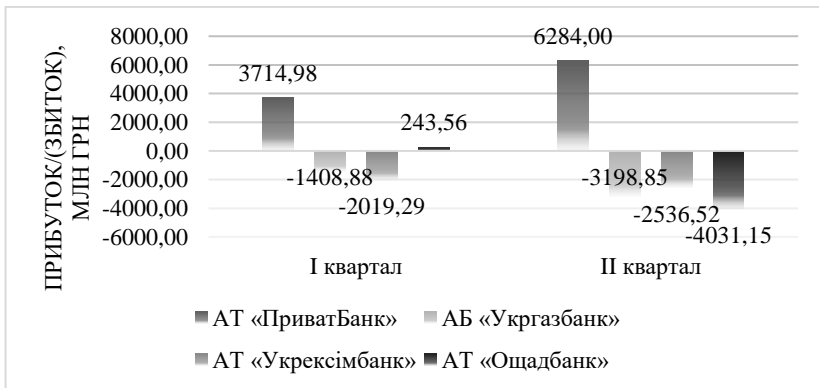

Рис. 1. Прибутки та збитки державних банків за перше півріччя 2022 [2]

Умови війни також негативно впливають на інфляцію, яка очікувано зростає, проте певною мірою піддається впливу. До основних факторів росту інфляції належать: порушення цілісності логістичних ланцюгів, знищення виробництва, спад пропозиції товарів та послуг, підвищення витрат підприємств. У зв'язку з цим Національний банк України здійснив важливі кроки для підтримки фінансової та цінової стабільності:

– регулювання офіційного курсу гривні до долара США [1];

– ухвалення рішення про підняття облікової ставки до 25% річних задля підтримки курсової стабільності [3].

Зазначені та додаткові заходи Національного банку були вжиті з метою захисту заощаджень населення та гривневих доходів громадян, підвищення інтересу до гривневих активів, зменшення тиску у роботі валютного ринку, і, як наслідок, збереження контролю над інфляцією та гальмування її процесів.

Таким чином, нами було проаналізовано особливості функціонування банківської системи України в умовах повномасштабної війни. На нашу думку, банківський сектор має значну міцність, хоч і з помітними збитками. У зв'язку з розвитком воєнних подій експерти прогнозували набагато гіршу ситуацію, ніж та, в якій зараз знаходиться банківська система країни. Проте економічні умови залишаються складними, і у разі подальшої ескалації воєнних дій та загроз терористичної діяльності з боку агресора, наростання енергетичної кризи та скорочення фінансової підтримки від західних партнерів, ці негативні прогнози можуть справдитись.

Список використаних джерел:

1. Валютне регулювання: НБУ зафіксував офіційний курс гривні до долара США. *Національний банк України*: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3fF42yD> (дата звернення: 04.11.2022).
2. Капітал і фінансовий результат банків у 2022 році. *Мінфін*: веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/banks/ranking/capital/2022/7/> (дата звернення: 04.11.2022).
3. Національний банк України підвищив облікову ставку до 25%. *Національний банк України*: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-pidvischiv-oblikovu-stavku-do-25> (дата звернення: 04.11.2022).
4. Огляд банківського сектору за ІІ квартал 2022. *Національний банк України*: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3NHkU4o> (дата звернення: 04.11.2022).
5. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп: Постанова Правління Національного банку України від 25 лютого 2022 року № 23. URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25022022_23 (дата звернення: 05.11.2022).
6. Як працюють банки в умовах воєнного стану. *Українське радіо*: веб-сайт. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98728> (дата звернення: 03.11.2022).